

FØRSTE BOG SYVENDE KAPITEL OM ROSENBORG-QVARTEER

I. Rosenborg-Qvarteer i Henseende til dets forrige Inddeeling og Strækning begyndte med Trinitatis Kirke; derfra den østre Side af Store Kiøbmager Gade, den nordre Side af Klaræboderne og Myntergaden, den vestre Side af Gothersgaden til Volden, omkring Volden til Tornebusk-Gaden, den østre Side af Tornebuskgaden; det søndre Stykke af Rosenborg-Gaden til St. Giertrudstræde, den østre Side af samme Stræde, Nørre-Torv og Lille Kiøbmager-Gade til Trinitatis eller Runde Kirke.

II. Rosenborg-Qvarteer i Henseende til den Nye Inddeeling efter Plakaten af 3. Junij 1771, indbefatter nu omstunder følgende Gader: 1.) Klaræboderne, 2.) Myntergaden, 3.) Springgaden, 4.) Landemærket, 5.) Slippen, 6.) Aabenraae, 7.) begge Brøndstræder, 8.) Gothersgade fra Volden til Myntergaden, 9.) Vognmager-Gaden.

III. Rosenborgs Borger-Kompagniets Fahne forestiller en Stork, der staaer og oppiller Frøer af Græsset i Engen. Dette Sindbillede er omgivet med et Løv-Værk tilligemed denne Overskrift: *Trætte Ødelægger*. Derover staaer Kong Kristian den Siettes Navn i Chiffre med Krone, omgivet med det blaae Ridderbaand, hvori hænger Elephanten. Neden under bemældte Sindbillede sees adskillig Krigs-Armatur af Fahner, Harnisk, [etc] Allernederst staaer disse Ord: *17. Rosenborg-Compagnie. 40*, hvilke Tal tilkiændegiver Aarstallet, da denne Fahne af nye er forfærdiget. Udi de tre Hjørner af Fahnen sees en brændende Bombe. Og i det fjerde Hjørne eller øverst ved Fahnestangen sees Stadens Vaaben.

Efter Kongelig Befaling anordnede Qvarteer-Commissarius [og] Qvarteer-Betient, som er befalet at boe i Rosenborg-Qvarteer, for at skulle paaagte under Stadens Politie-Mester alt, hvad den [al] mindelige Orden vedkommer, skal til et udvortes Distinctions-Tegn bære paa sin gallunerede Hat en Cocarde eller Baand-Sløyfe af gul og hvid Coleur.

IV. Om Stadens Gader, som henhøre under Rosenborg-Qvarteer, er følgende mærkværdigt, i Henseende til de ældre Tider saa og Egnens Situation, at anføre:

A. Claræ Boder. Denne Gade har faaet sit Navn af St. Claræ Kloster, som var et katholsk Nonne-Kloster, stiftet af Kong Hansis Dronning Christina Aar 1505, da hun frisk og vel var kommen tilbage til Kiøbenhavn fra Sverrig, hvor hun i tre Aar havde opholdt sig i Stokholm og været ude af Riget, men var nu kommen paa frie Fod igien. (Herom kand efterlæsis L. Holbergs Danmarks Riges Historie Tom. I pag. 830). Dette St. Claræ Kloster-Bygning med Kirke og Kirkegaard tilligemed Hauge eyedede al den Grund, som ligger imellem Claræboderne og Silkegaden, saa og Gammel og Nye Mynt lige til Brøndstrædet. St. Claræ Kloster stod ikkun faae Aar ved Magt; thi i Reformationens Tid gik det med alle de øvrige katholske Kirker overstyr, hvorefter samme Kloster blev anvendt til andet Brug.

Thi denne ene halve Deel af St. Claræ Kloster blev anvendt til et Giethuus eller et Canon- og Klokkestøberie, førend samme Indretning blev anlagt i St. Petri Kirke; men den anden halve Deel af Klosterbygningen blev indrættet til en Kongelig Mynt, hvoraf Myntergaden, Gammel og Nye Mynt have faaet sit Navn. (See E. Pontoppidans Orig. Hafniens. pag. 163, 190 og 289. Ligeledes I. L. Wolfs Encomion Regni Daniae, Khvn. 1654 pag. 374).

Paa den Plads, hvor ommældte St. Claræ Kloster havde staaet, berætter baade bemælte I. L. Wolf i sit Encom. pag. 374, saa og Joach. Wieland i sin chronologiske Beskrivelse, at Kong Kristian den Fierde havde begyndt en nye Kir[kes] Fundament og Grundvold at lægge, hvilken Kirke skulle være kalden efter hands Dronning Anna Catharina. Men formedelst den kort [efter] indfaldende Krig imellem Danmark og Sverrig, fik samme [paabe]gyndte Kirkebygning ingen Fremgang, men ved høybemældte Dronni[ngs] Dødsfald i Aaret 1612 gandske ophørede, hvorpaa Pladsen til borgerlige Bygninger af Henrik Møller, kongel. Maj: ts Tolder i Kiøbenhavn, blev anvendt og bebygget. Den ene Side af Klaræboderne har tilforn hørt til Rosenborg-Quarteer, og den anden Side til Kiøbmager-Ovarteer.

B. Mynter-Gaden, nemlig:

(a.) **Gammel-Mynt** er den Gade, som løber i lige Linie med Vognmager-Gade ned til Kristen Bernikovstræde. Her har i fordum Tid været en Assistenz-Kirkegaard til Liig at begrave paa, hvilken store Plads (beliggende bag ved Husene af Gadens nordre Side) var Levninger af St. Claræ Klosters Kirkegaard. Men da Assistenz-Kirkegaardene - i fordum Tid indtil Aar 1760 var i Kiøbenhavn tre Assistenz-Kirkegaarde, neml. 1.) Linden udi Fiolstræde, 2.) Wismar paa Gammel Mynt, og 3.) Landgræven i Adelgaden - til Stadens Kirker bleve indrættede Aar 1760 uden for Nørre Port (læs herom i dette Skrifts første Tome pag. 67 og 331), blev denne ommældte Kirkegaards Plads udskiftet til de paagrændsende Huus-Ejere, saa at de kunde

faae større Gaardpladse og Grunde til deres Huuse. I denne Gade har Skræder-Lauget deres selvejende Laugs-Huus.

(b.) **Nye Mynt**, som almindelig i daglig Tale kaldes **Myntergaden**. Denne Gade løber med den ene Ende ud til Gothersgaden og med den anden Ende til Springgaden. Paa den søndre Side af Gaden ligger de saa kaldede Hamburger-Siæleboder, eller Poul Fechtels Hospital, hvorom findes nærmere Efterretning anført siden ved §. 4. Men paa den nordre Side af denne Gade laae tilforn Brøndstrædes Siæleboder eller Hospital, hvilket tilhørte de Fattiges Væsen eller Convent-Huset i Kiøbenhavn. Efterat de to andre smaa Hospitaler, hvilke kaldtest Lille Wartou og Vester-Hospital, vare Aar 1747 blevne forenede med Brøndstrædets Hospital, saa fik nu omtrent 180 fattige og svage Personer Plads derudi tilsammen.

Alle disse Lemmer nød, foruden frie Huus, ogsaa en ugentlig Almisse af Convent-Huset. Dette Hospitals Hovedbygning, tilligemed Indgangs-Porten dertil, var i Myntergaden, bestaaende af Grundmuur, 9 Fag bredt og to Etager høyt, med á parte Kiælder under Bygningen, men Hospitalets Grund gik igiennem [til] Brøndstræde, hvorudover dette Hospital førte Navn af Brøndstrædets Hospital. Foruden nogle nummererede Værelser, forsynede med Kakkelovne, til 130 Qvindfolk og 40 Mandfolk, havde dette Hospital ogsaa to Sygestuer. Lemmerne nød ugentlig fra 16 til 28 Skilling. Ved Siden af Hovedbygningens Indgangs-Port var ogsaa en særskildt Vaaning til Hospitalets Præst, som tillige altid var Præst til Abel Kathrinæ Hospital i Tvergaden. For Lemmerne var indrættet en liden Kirke-Sahl til Guds-Tienestes Holdelse.

Men da det Store Almindelige Hospital blev Aar 1768 opbyggt i Frideriksstad, bleve alle Lemmerne i Brøndstrædets Hospital forflyttede og indlagte deri. Hvorpaa Brøndstrædets Hospitals tilhørende Bygninger tilligemed Præsteboligen blev ved offentlig Auction bortsolgte. Nu haver Muurmester-Lauget her sit selvejende Laugshuus. Udi Myntergaden ligger ogsaa Stadens To og Trediv

Mænds Skole for fattige Borger-Børn. Denne publicke Skole er stiftet den 29. January Aar 1773 paa Kong Kristian den Syvendes Fødsels-Fæst og blev samme Aar den 10. May høytideligen aabnet udi Directeurern[es] Nærværelse og indviet ved Bøn og Sang, da Hr. Jørgen Østrup, Kapellan ved St. Nikolai Kirke, holdt en Inaugurations-Tale over det bibelske Sprog Jeremiæ III Kap. 4 Vers: *Skulle Du ikke fra nu af kalde mig: Min Fader! Du er min Ungdoms Ledere.* Udi denne Skole nyde 32 Børn frie Underviisning i alle fornødne Kundskaber og nogle af dem nyde hver Aar Klæder og anden Hielp.

C. Gothers-Gade. Denne Gade er en anseelig stor, breed og meget lang Gade, andlagt i en snorræt lige Linie, og gaaer tvert igiennem Staden fra Nørre Vold og adskiller den ældre Deel af Staden fra den nyere Deel; hvorudover den gunstige Læser finder meere Efterretning om Gothersgaden i den anden Bogs XI Kapitel ved Litr. A., som handler om den nyere Deel af Staden. Men eftersom Gothersgaden er deelt til tre forskiellige Quarterer, saa har man alleneste i denne Paragraph at anføre saa meget af den vestre Side af Gothersgaden, som hører til Rosenborg-Quarteer, nemlig fra Volden til Myntergaden. Paa denne vestre Side af Gothersgaden ligger den Reformeerte Kirke, som blev bygt Aar 1688. Om den Reformeerte Kirke forekommer siden vidtløftigere Efterretning ved §. 3.

D. Slippen. Denne Gade løber ud til Gothersgaden og har faaet sit Navn deraf, at Stadens gamle Befæstning slap her og havde Ende i denne Egn, førend Fæstnings-Voldene bleve udvidede paa denne Kant af Staden.

E. Brøndstræde; hvilket Navn tvende Gader (nemlig: **Store Brøndstræde** og **Lille Brøndstræde**) fører af nogle Vand-Brønde, som i fordem Tid vare gravne her i den nedrige Grund af Staden og havde deres Vand fra Pusterviigsstrand, førend samme færske Søe blev opfyldt. Om Brøndstrædes Hospital, som havde Udgang til denne Gade, er nyelig forhen mældt sub Lit. B. (b) pag. 4.

F. Landemærket. Hvilken Gade gaaer med den ene Ende til Gothersgade og med den anden Ende til Lille Kiøbmagergade. Navnet paa Gaden giver tilkiænde, at her har i de allerældste Tider været Stadens gamle Grændseskiæl og et Landemærke imellem Landsbyen Serretsløv (som ved Stadens Grunds Udvidelse blev Aar 1526 nedbrudt, hvorom er mældt i den første Tome pagina 10) og Staden Kiøbenhavn, førend den blev befæstet med Volde og Graver. Paa den nordre Side af denne Gade ligger en Herbergeer-Gaard, Avlsgaarden kalden, hvor Reysende kand faae Logement. Samme Avlsgaard er Aar 1508 givet og skiænket til St. Jørgens Capell og Hospital, og laae uden for Staden strax ved Pusterviigsstrand; hvilket sees af en Tegning eller Prospekt af Kiøbenhavn Aar 1520, som giæmmes i Stadens Archiv. Den nordre Side af Trinitatis Kirke, hvis Kirkegaard er omgiven med en lang Brandmuur, vender ud til denne Gade. Ligeledes samme Kirkes Sprøyte-Huus. Altsammen beliggende paa den søndre Side af Gaden.

G. Aabenraae, eller (som Andre formeener at være rættere skrevet) Aabenvraa. Navnet paa denne Gade viiser tydelig, at denne Egn eller Kant af Stadens Grund har i de allerældste Tider været en aaben Vraa eller Udkant af Staden, som er allersildigst befæstet med Muure og Volde, men havde kun et langt Plankeværk til Indhegning, fordi Pusterviigs brede Vand og Strand gav Sikkerhed og Lukkelse nok for Staden i de allerældste Tider. Dette kand sees af nys forommældte Tegning eller Prospekt over Kiøbenhavn (E. Pontoppid. Orig. Hafn. pag. 20). Ellers er at mærke i Henseende til Stadens forrige Fæstnings-Værkers Situation, at fra øverst i Gaden Aabenraae, hvor nu den Reformeerte Kirke staaer bygt, og lige ned indtil Grønnegade gik Stadens gamle Øster-Vold; og Vold-Graverne vare paa det Stæd, hvor nu Gothersgade er andlagt; hvilke dybe Graver bleve alle opfyldte, da de gamle Volde bleve sløyfede ved Stadens og Fæstnings-Værkernes Udviidelse, hvorpaa al den indtagne nye Grund blev

afstukken i Gader og Bygge-Pladser og derefter anviist alle dem, som der vilde bygge Gaarde og Huuse.

H. Pusterviig. Denne Gade (som er lukt i den østre Ende, men gaaer ud til Kull-Torvet med den anden Ende) har sit Navn af et stor[t] færsk Vand, Pusterviig kaldet. Hvilken Søe laae i de allerældste Tider uden for Byen og med sit Vand af dens brede, flade Strand oversvømmede den omliggende Egn, som da var gandske ubeboet paa denne Kant af Staden. Bemældte Pusterviig-Søe har i fordum Tid været den gamle Stads yderste Ende mod Østen. Baade den forhen anmeldte Prospekt af Stadens Situation viiser det, saa ogsaa et Manuscript af den Rostgaardske Donation No. 74, som giæmmes paa Universitæets Bibliothek, bevidner det samme. At den østre Plads af den flade Pusterviigs Strand blev med stor Bekostning indpælet og opfyldt i Aaret 1447, ommældes i selvsamme Manuscript. Den sidste Stavelse af denne Søes Navn viiser udtrykkelig, at den har skaaret sig ind i en Viig eller Bugt, efter E. Pontoppidans Meening i Orig. Hafn. pag. 23. Men ved Stadens Befæstelse og Stads-Grundens Udvidelse paa denne Kant er dette Vand eller Søe bleven Tid efter anden gandske opfyldt; ligesom det skeedte med Kattesund, hvorum er mældt i dette Skrifs første Tome pag. 64.

I. Vognmands-Gaden, eller i daglig Tale Vognmagergaden. Det er troligt, at denne Gade har faaet sit Navn af de Vognmænd, som her have boet jævnsides hos hinanden ved den da ubebygde Plads nær ved Stadens Volde, førend de blevne nedrevne og sløfede ved Fæstningens Udvidelse (hvorum nys er mældt ved Lit. G. pag. 6). Thi det gamle Kiøbenhavns Grændse paa den østre Side ned mod Sønden gik imellem Vognmager-Gade og Pilestræde forbi Gammel-Mynt. Og de her inden for liggende Qvarterer vare paa den Tid ikkun meget slet bebygte paa Landsbye-Maade med klinede Leervægge og Straae-Tag. Ved denne Leilighed af Gadens Nævne vil man (eftersom Staden nu er folkerigere, og adskillige Slags Vogne i større Antal sees

daglig at kiøre paa Gaderne) anføre til Publikums Efterretning, at Aar 1771 den 18. July blev af Politiet befalet, at alle Vogne skulle males med Bogstaver og Nummere paamales med Olie-Farve, hviidt paa sort Grund, eller sort paa hviid Grund. Nemlig paa det Kongelige Bryghusets Vogne K. B. Paa Frie-Bryggernes F. B. Paa Muurmesternes M. M. Paa Tømmermesternes T. M. Paa Brændevinsbrænderes B. B. Paa Sand-Ageres S. Og de, som have flere end een Vogn, skal sætte a. b. c. Over hver Mands Vogn og Ejernes Navne holdes Protokol paa Politie-Kammeret paa Stadens Raadhuus.

K. Spring-Gaden, hvis ene Ende løber ud til Landemærket, og den anden Ende ned til Hiørnet af Myntergaden. Den østre Side af Trinitatis Kirkegaard, der er indhegnet med en høy Brandmuur og Port, vender ud til denne Gade. Igiennem samme Kirkegaards-Port falder for gaaende en meget behagelig Giennemvey og skyggefuld Allee (besat med Linde-Træer paa begge Sider af den med Stakkitværker indeelte Kirkegaard) ud igiennem den anden Kirke-Port til Store Kiøbmager-Gade.

L. Rosenborg-Gaden har sit Navn af det Kongelige Rosenborg Slot og Hauge, som ligger lige ud for Gaden. Den nordre Side af Reformeert Kirke med sin indhegnede Kirkegaard vender ud til denne Gade.

M. Lille Kiøbmager-Gade, hvilken Gade gaaer vel i lige Linie med Store Kiøbmager, men dog tager sin Begyndelse ved Landemærket og gaaer til Kull-Torvet.

V. Udi Rosenborg-Qvarter forekommer følgende publique Bygninger, Kirker, Stiftelser, nøyagtigere at beskrive:

§. 1.

Trinitatis Kirke eller Hellig Trefoldigheds Kirke, men i daglig Tale Runde Kirke, saaledes kalden af sit runde astronomiske Taarn, er beliggende paa Store Kiøbmager-Gade paa Hiørnet ved

Landemærket, og er i Ordenen den femte af Stadens Sogne-Kirker. Denne Kirke er anordnet af Kong Kristian den Fierde at bygges. Og blev den første Grundsteen til Kirkens Grundvold lagt af høybemælte Konge selv den 7. July Aar 1637, og Bygningen derefter fortsat ved Muurmester Jørgen Scheffel fra Bern under Opsyn af Borgemester Steen Winckel og Professor Astronomiæ Christian Longomontanus. Men for Indretningen af det til et Observatorium Astronomicum bestemte runde Taarn, 150 Fod høyt og 60 Fod bredt, skulle Professor Longomontanus allene raade.

Efter tyve Aars Forløb blev heele Bygningen fuldfærdiget den 7. July Aar 1657, da den sidste Steen blev indsat af da værende Muurmester Anders Frich. Men Aaret tilforn, da Kirkens indvortes Prydelser vare færdige, blev Kirken paa Hellig Trefoldigheds eller Trinitatis Søndag Aar 1656 med stor Pragt og Høytidelighed indviet ved en Dansk og en Latinsk Prædiken udi Kong Friderik den Tredies, den Kongelige Kron-Printz Kristians V og Hertug Ernst Günthers af Sønderborg, deres høye Nærværelse. Den Danske Prædiken blev holden af den Siællandske Biskop, Dr. Hans Svane; men den Latinske Prædiken blev holden af Doct. og Professor Theologiæ Thomas Bang. Da Guds-Tienesten var til Ende, lod Kongen alle Professorerne ved Universitætet, som da vare 16 i Tallet, spise paa Slottet ved sit eget Kongelige Taffel, hvortil han havde Dagen tilforn ladet dem indbyde.

Kirkens kostbare Bygning var fra Begyndelsen allene destineret til en Studenter-Kirke for de Studerende ved Akademiet, og til et Universitæts-Bibliothek, hvilket ogsaa forvares i Kirkens Overdeel, som hviler paa tvende Rader høye og smalle Pillarer inde i Kirken, og udvendig imellem Kirke-Vinduerne sees høye Forsprings-Pillere, som styrke Kirkens høye Mure. Aar 1658 den 6. July gav Kongen Universitætet Professorer Jus Patronatus til Kirken. Aar 1661 den 18. Novembr. lagde Kongen nogle visse Indkomster til Trinitatis Kirke. Aar 1670 den 1. Juny udkom et Rescript, hvad Deposituri

skulle betale til Trinitatis Kirkes Kapellan. Aar 1674 den 10. January udkom et Kongeligt Rescript, at unge Studentere skulle have Præstekiole paa, naar de prædikkede. Aar 1677 den 2. April udkom et Kongeligt Forbud, at Kirkebetientere ikke maa tages til Soldat. Aar 1683 den 24. Marty udkom Anordning om Kirkebetienternes Indkomster.

Udi 27 Aar forblev Kirken efter sin første Hensigt allene til Studenternes Brug, da der tillige fra Aar 1662 i tyve samfulde Aar holdtest i denne Kirke paa tolv Høytids-Dage om Aaret ved Tolv-Slæt, en Latinsk Tolv-Prædiken af Doct. og Professor Theologiæ Jens Birkerod, som derfor nød aarlig 50 Rdr. af Academiet; ved samme Guds-Tieneste bleve ogsaa siungne Latinske Psalmer.

Men Aar 1683 blev Trinitatis Kirke gjort af Kong Kristian den Femte til en ordentlig Sogne-Kirke udi Staden, eftersom den var stor nok til at kunne rumme baade Studentere og Borgere tillige. Til Trinitatis Kirke-Sogn at bestemme bleve derfor nu henlagte de mod Østen efter Stadens og Fæstningens Udvidelse beliggende nye Qvarterer og Gader, hvilke aarligen tiltoge i Bygninger og Indvaaneres Tal, efterdi den runde St. Annæ Kirkes Bygning (hvilken ellers var bestemt til en Sogne-Kirke for disse nye Qvarteerers Beboere i Nye Kiøbenhavn) blev efter Stadens Beleiring ikke længere fortsat, men blev omsider gandske nedbrudt, fordi den laae det andlagte Citadelle Friderikshavn alt for nær. (Om denne St. Annæ Kirke (Anna rotunda) forekommer meere Efterretning [i] den II Bogs XI Kapitel §. 7 om Grønland.) Efter en langvarig i tyve Aar førte hæftig Dispute, som Trinitatis Kirkes Præster havde med Vor Frue Kirkes og St. Nicolai Kirkes Ministerio om Trinitatis Kirkes Sogne-Skiæll, og efter adskillige Commissariers ulige Kiændelse i denne omtvistede Sag, blev omsider Trinitatis Sogns rætte Grændser fastsat ved en Kongelig Forordning af 2. Marty Aar 1686, som nu viiser, hvor stor Trinitatis Sogn skulle være, og hvilke Gader dertil skulle henhøre. Til en fuldstændig Efterretning for Eftertiden har ieg ved Slutningen af dette VII Kapitel, som et Anhang dertil, anført de hidtil utrykte authentique Documenter, den Dispute andgaaende.

Af anseelige Familier, som fra Kirkens Bygning have udvalgt sig Begravelser i denne Kirke ere: De Gerstorpers, da Rigens Drost, Hr. Joachim Gersdorff er her begravet i Choret den 23. Febr. 1674. De Luxdorffer have deres Begravelse bag Altaret, hvori ligger Frue Luxdorff den 22. Janv. 1690, Envoje Bolle Luxdorff den 12. Janv. 1699, Carl Luxdorff den 20. Juny 1710, Frue Luxdorff den 3. Marty 1713. Ligeledes de Kørbitzer, neml: Geheime-Raad Kørbitz 1682, Ober-Secretair Kørbitz den 7. Janv. 1727. Græverne af Friis. Og von Støckener, neml: Geheime-Raad von Støcken Aar 1681, Envoje von Støcken Aar 1710, Admiral von Støcken Aar 1711, General-Lieutenant von Støcken 1727. Frue Hofmester-Inde von Platen Aar 1695. Etats-Raad Jørgen Ehlers, som har stiftet Collegium Elersianum, begravet 9. Marty 1692 og forhen hands tvende Døttre, som omkom i Amalienborg-Slots Ildebrand, begravne den 21. April 1689. Doct. Hans Leth, Kongel. Confessionarius, den 10. Septb. 1688. Diderich Fuires 1656. Profess. Rasmus Brochmann. Profess. Jørgen Eilersen 1696. Professor Dr. Matthias Jacobæus 1688. Mag. Jens Justesen, Kirkens første Sogne-Præst, den 18. Febr. 1684. Mag. Albert With, Kirkens Sogne-Præst A. 1715. Mag. Christian Lemvig, Kongl. Confessionarius, 1724. Mag. Blicher 1719. Profess. Arnas Magnussen 1730. Etats-Raad og Profess. Lingv. Græcæ Hans Gram 1748. Justitz-Raad og Profess. Eloquentiæ Johan Peter Anchersen 1765. I Choret sees det prægtige Schakiske Marmor-Monument over Felt-Herre Schack, som her blev begravet den 8. May 1676. Inscriptionerne paa alle Monumenter findes siden anførte.

Trinitatis Kirkes Bygning leed i Stadens store Ildebrand i October Aar 1728 allermindst af alle Stadens Kirker. Thi endskiønt Kirkens Overdeel, hvori Universitæts Bibliothek stod forvaret, gandske afbrændte, og Kirkens indvendige Prydelser med Monumenterne

bleve aldeles fordærvede af Ildens fortærende Lue, saa dog alligevel forbleve Kirkens tilbagestaaende Mure saavit ubeskadigede, at man hastigere kunde komme i Stand med denne Kirkes Istandsættelse end med nogen af de øvrige opbrændte Kirker; thi baade Murene og Pillerne holdt got ud mod Ildens Magt, men Taget og de indvortes Ornamentur i Kirken maatte gandske giøres af nye. Hvorudover baade Prædikkestoel, Altaret og Orgelværket bleve efter Ildebranden langt smukkere, end de tilforn havde været. Imedens Kirken stod efter Ildebranden under Bygning og Reparation, holdt Trinitatis Meenighed sin offentlig Gudstieneste i den Herre Zebaoths Kirke eller Garnisons-Kirken; men Brudevielser, Barnedaab og Skriftemaal bleve forrættede i Regenz-Kirken. Med Kirkens nye Bygning og indvortes Prydelser blev man saa hastig færdig, at Aar 1731 den 7. Octobr. blev den første Prædikken og Guds-Tieneste efter Branden igien holdt her i Trinitatis Kirke. Kirkens, tilligemed sit runde astronomiske Taarns, Aftegning stukken i Kobber findes i Thuras Hafn. Hod. Tab. XCII. Ligeledes i Pontopp. Atlas Dan. Tom. II.

Kirkens Bygning er udvendig 86 Alen lang, til Taget er den 35 Alen høy, men til Rygaasen af Taget 55 Alen høy. Indvendig er Kirken 81 Alen lang og 29 Alen bred, har meget høye Kirke-Vinduer, hver af 17 Alens Høyde, og otte paa hver Side af Kirken, hvorudover Kirken er indvendig meget lyys og af skiøn Anseelse. Kirkens Overdeel, hvori Universitætets Bibliothek er opsat langs over Kirken, hviler paa tvende Rader af meget høye og smalle ottekantede Pillarer, hvilke ere med tykke Jernstænger sammenføyede for at styrke dem destobædre til at bære. Kirkens mellemste Gang lige for Altaret er imellem bemælte Pillarer.

Altaret er meget ziirlig udarbeidet af Egetræe, ligeledes er Prædikkestolen ogsaa forfærdiget af Egetræe. Begge Deelee ere meget nætte giorte efter Bygnings-Konstens Regler. De havde i mange Aar Egetræets naturlige mørkegule Farve, som faldt meget smukt i Øynene;

men Aar 1756 bleve baade Altaret og Prædikkestolen ved een af Meenighedens Lemmers godgiørende Donation ziirligen mahlede og med Forgyldning prydede. Orgelværket er ligeledes ziirligt og prydet med en Deel Billedhugger-Arbeyde, altsammen af Egetræe forfærdiget, hvilket ogsaa i nogle Aar havde ikkun Egetræets naturlige mørkegule Farve og sin egen Coleur. Men Aar 1757 ved afgangne Brygger Lars Grieses Legatum blev baade hele Orgelværket sat i en complet Stand, saa og al Egetræet ziirlig mahlet og med Forgyldning prydet. Hvilket altsammen gav Kirken en skiøn Anseelse.

Paa Altar-Tavlen staaer med forgyldte Bogstaver dette bibelske Sprog: *Ephes. II. 8, 9, 10 V. I ere blevne Salige af Guds Naade formedelst Troen og det ikke af Eder. Det er en Guds Gave, ikke af Gierninger, paa det ikke Nogen skal rose sig. Thi Vi ere Guds Gierninger, skabte i Christo Jesu til gode Gierninger, til hvilke Gud tilforn beredte os, at vi skulle omgaaes i dem.*

Under Crucifixet paa Altar-Tavlen sidder tvende Engle, holdende hver et Skildt, hvorpaa staaer følgende Sprog. Paa det første Skildt: *Lucae XV. 7. Der skal være Glæde for Guds Engle.* Paa det andet Skildt: *Over en Syndere, som omvender sig.* Dette af Egetræe overmaade smukt udarbejdet Altar blev ved Brændeviinsbrænder Lars Nielsens Enkes Gavmildhed (thi hun gav 1200 Rdr. til Altar-Tavlen og Prædikkestolen at lade i Stand sætte med Mahling og ægte Forgyldning etc.) nu overmaade smukt mahlet og med ægte forgyldte Zirater prydet. Efter bemælte Donatricis Paastand blev ogsaa af samme Capital bekostet Aar 1757 et nyt rødt Fløjels Altar-Klæde, besat med to Rader ægte Guld-Galoner, hvilket kostede 59 Rdr. 1 Mk. 8 Sk. Altaret har kostbare Ornamente, hvilke maa tilskrives afgangne Brygger Jens Larsen Grieses Gavmildhed, som Aar 1757 forærede 3000 Rdr. til Kirkens indvendige Prydelser. Efter Donators Villie blev strax anskaffet baade et nyt Fløjels Altar-Klæde og en nye Fløjels Messe-Hagel af fiin ægte carmosin-rødt Fløjel, hvortil gik 24 1/2 Alen Fløjel á 27 Mk.

Alen og 18 Alen Trille til Underfoder. Dernæst blev ogsaa gjort tre Par Guld-Hager til Messe-Hageler, som tillige er broderet, og en broderet Krands om Donators Navn sat paa Altar-Klædet. Begge Deele ere besatte med brede Guld-Galoner, vog 49 1/2 Lod og med smallere dito, vog 7 7/8 Lod, hvilke have kostet i alt 277 Rdr. 2 Mk. 5 Sk. Dernæst blev bekostet en nye Messe-Skiorte af fiint hollandsk Lærred med fine nye Kniplinger om Halsen, i Brystet og omkring Armene. Endvidere blev bekostet en nye Altar-Dug af samme Slags fine Lærred med fine, brede, takkede Kniplinger rundt omkring. Nok en nye Altar-Dug af samme Lærret, hvortil Kniplingerne af den forhen værende gamle Altar-Dug bleve forbrugte, samt købt fire Drejels-Servietter til at bedække Altar-Dugen og dens Kniplinger med paa det Stæd, hvor Præsten staaer, at den ikke skal opslides for hastig, hvilket altsammen kostede 36 Rdr. 1 Mk. 8 Sk. Til at forvare alt dette nye, kostbare Altar-Tøy blev ogsaa bekostet en nye anstrøgen Kasse med Laas og Nøgel til.

Ligeledes hører til Altaret tvende nye meget høye og store Sølv-Lysetager af prægtig udpuklet Arbeide, Kiøbenhavns Prøve; disse Stager veje tilsammen 1359 Lod 2 Qvintin. Nederst paa Foden af dem staaer Donators Navn, betegnet med de to Bogstaver L. G. De ere bekostede af den Griesiske Donation efter Donators Villie. Tilforn havde vel Kirkens Altar to gamle Sølv-Lysetager, som vejede 548 Lod 2 Qvintin; men nu bleve disse gamle Altar-Stager (hvis Værdie, beregnet á 3 Mk. 12 Sk. Loddet, var 342 Rdr. 4 Mk. 14 Sk.) tagne til Hielp og i deres Stæd bleve nu to gandske nye, men langt større og anseeligere Altar-Lysetager af udpukled Facon gjorde og bekostede. Disse to nye, store Sølv-Lysetager, tilligemed tilhørende Form, Overtræk og Arbeids-Løn, saavelsom ogsaa at lade den store Communion-Kalk med tilhørende Patell stærkt forgylde op paa nye, kostede i alt 1086 Rdr. 2 Mk. 12 Sk., altsammen bekostet af det Griesiske Legatum.

Vasa Sacra ved Altaret ere: To store Sølv-Kander til Messe-Viin.

Den største forgyldte Sølv-Altar-Kande til Communion-Viin vejer 197 Lod; paa Laaget af den er Christus med sine Disciple i Nadveret forestillet udi drevet eller forhøyet Arbeide. Den mindre Sølv-Kande til Communion-Viin vejer 130 Lod. Dernæst haves en meget stor Sølv-Kalk, stærk forgyldt baade indvendig og udvendig, med Inscription: *Denne er Trinitatis Kirkes Kalck, med behørig Disk.* Et stort Sølv-Patell, ligeledes stærk forgyldt overalt. Begge disse vejer tilsammen 97 Lod. En fiirkantet Oblat-Æske af Sølv, vog 40 Lod med et Crucifix liggende oven paa Laaget. En mindre, men rund Oblat-Æske af Sølv, vægtig tretten Lod to Qvintin, med denne Inscription:

*Her er den rætte Ark, det Himmel-Manna giæmmer,
Hvorved min Jesum Jeg i Verden aldrig glemmer.
1685 D. H. R. D.*

Bag Altaret paa en sort Ege-Tavle, fæstet til Muren, staaer følgende Latinske Inscription med ophævede forgyldte Bogstaver:

*Felices Nimium, Rerum Quos Seligis Autor;
Quosque Sequestratos ad Tua Sacra Vocas!
Sancta Zionæi Gens Hæc colet Atria Templi:
Mille Voluptates Adferet illa Domus.*

Udi Kapellanens Skriftestoel staaer med forgyldte Bogstaver følgende Latinske eligeaske[!] Vers:

*O! Quibus illiciis Belli Deus inclyte Præses!
O! Quibus imperiis Me Tua Templa Trahunt!
Gor Micat, Exsultant Fibræ Vox infremit, illis
Dum Simul & Sacro Numinis Ore Fruar.*

Choret er i Kirkens mitterste Gang adskildt fra Kirken ved et Tralværk, ziret med korte Messing-Pillere, men i de to andre Gange med et høyt, vel udarbejdet Jern-Gitterværk.

Prædikkestolen (som tilforn er mældt) havde i mange Aar sin naturlige, mørkegule Egetræes Couleur; men Aar 1756 ved Brændeviinsbrændere Lars Nielsens Enkes milde Donation blev den sat i smuk Stand baade med Maling og Ziraternes ægte Forgyldning. Foran paa Prædikkestolen udi et af tvende Engle holdet forgyldt Skildt læses dette bibelske Sprog: *Jeremia III. 15. Jeg vil give Eder Hyrder efter mit Hierte; De skal føde Eder med Kundskab og Forstand.*

Lige over for Prædikkestolen tæt op til een af Kirkens Pillere staaer, udi et marmorered og med forgyldte Zirater prydet Futteral, et af Uhrmager Abel forfærdiget nyt Uhrværk, som paa tre Sider viiser, baade hvad Klokken er og tillige slaaer baade Qvarterer og fuld Slag. Dette Uhr er ogsaa af det forommældte Griesiske Donation efter Donators Villie bekostet, Kirken til Prydelse og Meenigheden til Nytte. Uhret i sig selv har kostet 160 Rdr., Billedhugger-Arbeydet med Uhrfutteralet 24 Rdr., dets Maling og Forgyldning 19 Rdr. 5 Mk., tilsammen 193 Rdr. 5 Mk. Til dette Kirke-Uhrs aarlige Reparation er efter Grisiani Legati Executorum Villie af 20. November Aar 1760 udsat 200 Rdr. paa Rente.

Orgelværket er ogsaa ved ommældte Griesiske Donation ikke alleneste udvendig paa Egetræet (som tilforn i mange Aar ikkun [havde] sin naturlige mørkegule Couleur) blevet overalt smukt malet, stafferet og Ziraterne forgyldte, men endog Orgelværket i sig selv blev af Orgelbygger Møller ind- og udvendig skildt ad og igien af ham sat i fuldkommen Stand. Denne Orgelværkets Hoved-Reparation, tilligemed dets Malning og Forgyldning, kostede 876 Rdr. 3 Mk.

Aar 1776 Onsdagen den 27. November blev her i Trinitatis Kirke foretagen en Gudstienestes Handling, hvis Lige i Høytidelighed siden Kirkens allerførste Indvielse ikke er forefalden. Thi tvende Pigebørn, som vare det kongelige Hoffes Pensionister, nemlig en Neger-Inde 20 Aar og en Tyrkinde 15 Aar gammel (hvilke be[gge] vare af Kirkens Sogne-Præst Doct. Schönheyder underviiste i Kristendommens

saliggjørende Sandheder) bleve nu her af ham døpte i Hendes Kongel. Majestæts Enke-Dronnings Julianæ Mariæ og Hendes Kongl. Høyheds Prinzesse Sophiæ Friderikæ (Hs. Kongl. Høyheds Arve-Printz Frideriks Gemahlindes) høye Overværelse. I disse Kongelige Personers høye Følge vare de af de Høykongelige Herskaber sendte Faddere fra Hoffet. Midten af Kirkens Hovedgang var til denne Døbe-Act beklædt med Gulv-Dækkener og besat med Stole. Lige for de Kongelige Herskabers Sæde var Døbe-Bækkenet hensat paa et beklædt Bord med et Knæfald.

Paa en Lysekrone, som før Kirkens Ildebrand hængte her i Kirken, og var given Aar 1654 af Muurmester Andres Frech, stode disse Ord udgravne:

Aar 1637 den 7. July er den første Steen lagt her til Kirchen under Thornet von M.Jørgen Scheffel, Murmester von Bern.

Anno 1651 den 7. July ist der lesten Stein in diesen Gewelwete gelegt von M. Andres Frech.

Gott der Heiligen Dreyfaltigkeit zu Ehren und dieser Kirchen zum Zierath hat Andreas Frech von Breslaw aus Schlesien diese Krohne vorehrt zur Ehre Gottes mit seinen lieben Hausfrauen Bole Peters Tochter und selig Anna Peters Tochter, welchen Gott der Herr gnedig sein wolle.

Amen.

Aar 1780 den 3. December, som var første Advents-Søndag, blev til Trinitatis Kirke af Johan Larsen Seiffert, Borger og Herbergerer i Staden, givet og skiænket en smuk Lysekrone, som vejer 466 Pund. Paa samme Lysekrone staaer denne Inscription: *Borger og Herbergerer her i Kiøbenhavn Johan Larsen Seifert haver skiænket og givet denne Lysekrone Aar 1780 til Guds-Husets Ziir og Prydelse, og til Erkientlighed for Guds faderlige Forsyn over ham siden Aar 1742, da han som et fattigt fader- og moderløst Barn stod paa dette Kirkegulv til Confirmation.* Til samme Lysekrones Vedligeholdelse med Lyys og aarlig Reengjørelse haver Donator efter sin Død testamenteret til Kirken eet Tusinde Rigsdaler.

For at forøvige til den sildigste Efterslægt de berømmelige Mænds Minde, hvis Monumenter med Inscriptioner baade for Kirkens Ildebrand her saaes, saa ogsaa nu efter Ildebranden ere opsatte, vil man her anføre samme:

Paa **THEODOR FUIRENS** Monument, som var af Steen med hands Skilderie og Vaaben, stod følgende Inscription:

D. O. M. S. Memoriae Amplissimi Viri THEODORI FUIREN Georg. Fil., Qui peragratis Germania, Hungaria, Gallia, Italia, Sicilia, Norvegia, Melita, Belgio, Doctrina varia, Prudentia, Morum Svavitare, cæterisque Virtutibus Domi Forisque Spectatus, tandem in Patria Deo Animam Piam, Terræ Exuvias A. Chr. CIOIOCLVI reddidit Natus Annos XXXV. Monumentum Hoc Amoris Debiti & Honoris ANNA CHRISTINA FRIIS Conjux & THEODORUS FUIREN Fil. Posth. pos.

Paa hands Liigsteen læses disse Ord:

THEODORUS FUIREN, Georg. Fil. Sub Hoc Saxo Resurrectionem Expectat Mortuorum. Natus Hafniæ An. Chr. MDCXXI Die VIII Martij Obiit ibidem An. Chr. MDCLVI Die XV Januar. Anno Ætatis XXXV. Media Vita in Morte Sumus.

NB. Denne Diderik Fuiren var Fader til Theodor Fuiren til Fuirendal, som blev Aar 1676 giort til Baron.

Paa **HANS MATHISEN MECKELBORGS** Steen-Monument, ziret med hands Skilderie:

D. O. M. S. Memoriae Amplissimi Viri JOHANNIS MECKELBORG Matthiæ Fil. Qui cum Fructu Perlustratis Germania, Hungaria, Gallia, Italia, Anglia, Belgio ob insignem ingenii Culturam, Animi Prudentiam, Vitæ integritatem apud Exteros Notus, a Suis Amatus, in Patria Tandem Spiritum Deo, Pulverem Terræ Anno Chr. CIOIOCLXI[II] Reddidit, Annos Natus XL. Monumentum Hoc

Amoris & [ob] servantiāe Margareta Rosenmejers Vidua & Ingeborgis Margareta Meckelborgs Filia Mærentes Pos.

Paa hands Liigsteen:

*Hic Situs est Johannes Mecklenborg Matth. Fil. Qui ita Vixit, ut bene posset mori; ita mortuu[s] est, ut bene posset vivere, in Vita non timuit Mortern, in Morte Speravit Vitam. Ita usus est Mundo, ut non oblitus sit Deum; ita fruitur Deo, ut oblitus sit Mundum. Vidit Belgium, Angliam, Galliam, Italiam, Germaniam. Hæc omnia vidit & omnia vidit esse vana. Spectavit Mundum, nec tamen Superbus; Coluit Prudentiam, nec tamen Astutus; Unius Fuit Uxoris Maritus, Duorum Filiorum & Filiāe Pater. Præmisit Filios, quos seqveretur; Annos cum numerasset quadraginta quatuor cum dimidio, Obiit Epochæ nostræ Anno **CIOICLXIII** Die II Oct. Desiit Vivere, ut Viveret Deo. Bene de eo Omnes Sperate, Cujus Spes Fuit Deus.*

Paa Monumentet over Geheime-Raad og Marskalk **Johan Christopher Kørbitz**, som døde Aar 1682:

*Johannes Christophorus Kørbitzius de Hillerup, Eques Ordinis Elephantini, Sereniss. Regis Dan. Consil. Intimus. Regni Mareschallus, Præses Diæces. Siælland. Præfect. Havn. Roschild. & Abrahamstrup. Assessor Collegii Status, Supremi Tribunalis & Collegii Militaris, antiquissima Familia Dresdæ XIII Augusti Anno **CIOICXII** Natus, visis in Germania, Gallia, Anglia & Belgio Academiis & Aulis variisque. Defunctus Muneribus in Aula Saxon. Christiani Principis Dan. Ejusdemque Viduæ Magdalenæ Sibyllæ, Trium Danorum Regum Christiani Quarti, Friderici Tertii & Christiani Quinti, post longas Vitæ Fide integra actæ Molestias, Æternitatem cogitans Sibi & Nobilissimæ Conjugi Christināe Zutz H. M. P. C. Anno **CIOICLXXIII**.*

Paa Græv **Magnus Friis** til Frijsenborg, hands Monument:

Illustrissimo Heroi Magno Friis, Comiti Frisenburgi, Libero Baroni in Frisenwold, Dynastæ in Boller &c. Equiti Aurato, Sereniss. Reg. Majest. a Consiliis intimis ab Ærario, Diæces. Aarhusiens.

Præfect. & Calløe, &c. Consiliario Status & Supr. Tribunalis Assessori, Nato D. VII Septembr. MDCXXIII ob præclaram Tribus Regibus Christiano Quarto, Friderico Tertio & Christiano Quinto navatam Operam & pro Meritis in Comit. & Lib. Baronem electo, post pie defuncto Anno MDCLXXV D. IX Junij. Conjux Marito Superstes Anna Maria Offenbergia H. M. P. C. CIOIOCLXXVII.

Paa Geheime-Raad **Henrik de Støckens** Marmor-Monument, tilligemed hands tre Sønner:

Sempiternæ Memoriae illustrissimi Herois Domini Henrici de Støcken, Ord. Danebrog. Eqv. Aurat. Sacræ Regiæ Majestatis Dan. & Norveg, a Conciliis Intimis, Ærarii Regii Præfect. Nec non Supremi Rerum bellicarum Quæstoris. Nat. Die VIII Maji Anno MDCXXXI. Denatus Die XX Junii Anno MDCLXXXI. Mariti Generosissimæ Dominæ Annæ Catharinæ de Felden, ex qua quatuor Filios & binas suscepit Filias. Illorum Tres Paternis Cineribus Mixti hic conduntur, Paterno, dum in Vivis erant, Splendori Meritisque Proximi. Perillustris, Generosissimus, Fortissimus Heros

D:nus Christophorus Ernestus de Støcken, Ord. Danebrogici Eques Auratus. Præfectus Classis, Nec non Supremus Rei Maritimæ Curator. Nat. Die IV Aug. Anno MDCLXIV Mortuus Die XXIII Januar. Anno MDCCXIII. Perillustris & Generosissimus

D: nus Johannes Henrigus de Støcken, Ordinis Danebrog. Eques Auratus; Sacr. Reg. Maj. Dan. & Norveg, a Consiliis Status & ad Ordines Fæderati Belgii Legatus Extraordinarius, Natus Die X Maji Anno MDCLXVI. Mortuus Die XI Novembr. Anno MDCCIX. Unici Filii Parens. Accessit Hisce Natu & Obitu Postremus, Perillustris, Generosissimus & Fortissimus Heros

D:nus Gerhardus Christianus de Støcken. Ordinis Danebrog. Eqv. Auratus, Sacræ Regiæ Majest. Dan. & Norveg. pedestris Exercitus Generalis Locumtenens ac Munimenti Friderichshafniensis Gubernator. Natus Die XIII Januarii Anno MDCLXXI. Mortuus Die

XIII Augusti Anno MDCCXXVII. Uxorem reliquit Perillustrem & Generosissimam Dominam Franciscam Felicitatem de Vekene, Illustrissimi & Nobilissimi Viri, D:ni Justini de Vekene, Principatus Geldriæ Pro-Cancellarii Filiam . . . Postrema Defuncti in Manes Pietate Monumentum Hoc, quod una cum Ædibus Sacris & præcipua Civitatis Parte fatale incendium Anno MDCCXXVIII D. XX Octobr. destruxerat, de novo instauratum.

Paa det overmaade prægtige Schackiske Marmor-Monument, hvilket, efter Stadens og Kirkens Ildebrand, er nu i Aaret 1782 ved Professor Weidenhaupt sat i en ypperlig Stand, læses denne latinske Inscription:

D. O. M. S. Et Æternæ Memoriae Illustrissimi Domini, D: ni Johannis, Comitis de Schack, in Schackenburg, Hæreditarii Domini in Giselfeld & Gram. Qui Generosissima Schackiorum & Wischiorum Stirpe Progenitus, postquam Anno Ætatis XVIII Militiæ Tirocinia sub Gloriosissimo Rege Christiano Quarto posuerat, Excub. Præfectus apud Gallos. . . Deinde diu Saxo-Lauenburgico Pro-Ducis Titulo honoratus . . . Hamburgum ad militare Urbis Regimen ac paulo post a Gloriosissimæ Memoriae Rege Friderigo Tertio ad Regiæ suæ Sedis Defensionem evocatus Hafniam a Svecorum insultu liberavit, delectoque in Fionia ab illo Campi tum Mareschallo hostili Exercitu, Regia Sceptra Armis Felicibus propugnavit. Dignus, qui Armis, Fide & Meritis a potentissimis Daniæ Regibus Comitis, Equitis, Consiliarii Intimi, Archistrategi, Præsidis, Consiliorum militarium Assessoris Titulos, a Patria ob defensos Cives & profligatos Hostes Coronam Triumphalem, a Posteris immortalitatem reportaret. Natus est Die XXVIII Octobr. Ann. MDCIX. Conjugem duxit Annam e Blomiorum Gente MDCLVIII. Excessit Die XXVII Febr. Anno MDCLXXVI Annorum Gloriæque piensus Ætatis LXVI.

Avo de Posteris omnibus bene merentissimo e Filio Comite Othone Dieterico Schack & Nuru Sophia Dorothea de Marsc, Nepotes

Hansus, Johannes Fridericus, Bertramus & Uldaricus, Fratres de Schacke, æternum Virtutis Gloriæque Schackianæ & Pietatis Monumentum posuere Anno CIOICLXXXIX.

Epitaphium over Kong Friderik den Tredies Archiv-Secretair, Mag. **Zachari[as] Lund**, som forhen havde været Rector i Herlufsholms Skole og døde Aar 1667 den 8. Juny:

Memoriæ Glarissimi Viri Zachariæ Lundii, Philologi, Poëtæ, Oratoris, Serenissimæ Regiæ Majestatis a Secretioribus Literis enodandis, qui Vita Cælibe integerrime acta decessit Hafniæ D. VIII Junii Anno Christi MDCLXVII. Ætatis LIX. P. N. Mehrn.

Epitaphium over en Student ved Navn **Reuther**, som døde i Kiøbenhavns Beleiring, da han med de andre Studentere skulle gaae til Volds:

*Vis Patriam, Lector, Vis claros scire Parentes,
quodque Genus Vitæ, quod fueratque Necis?
Reutherus Pater est, Mystes pius Annaque Mater
Schiodstrupio Cimbrum, Portua pressa capit
Musarum Soboles, Marti sacratus ut essem,
Non Ego Martis eram; cur? quia Mortis eram.
Ossa tegit Saxum Reutheri, Fama perennat,
Sunt Animæ clari Gaudia Summa Poli.*

Paa Marmor-Monumentet over Professor **Jørgen Eilertsen**, Rector ved Vor Frue Latinske Skole, som døde Aar 1686:

Qui Musas patrias & diserte loqui & eleganter scribere olim docuit, hic nunc altum silet Georgius Hilarius, Metropolitanæ, quæ Hafniæ est, Scholæ quondam Rector & in Acad. Hafniensi, cum Rectoratu simul Scholæ, Professor Ordinarius, primusque inde ob Rem Scholæ publicam laudatissime administratam omnium ante se ejusdem Rectoratum[!] Rector Honorarius, itidem primus Magnificus Academiæ Rector Anno MDCLXXVII, Collegii interea Walchendorphiani Decennium ultra Ephorus, Consistorialis Collegii Assessor

& S. S. Triadi dicatæ Basilicæ Procurator, omnibus de Officiis diu multumque præclarissime meritis. De quo quidem, si Æra nollent, aut Lapides loqui non possent, Discipuli tamen & Fama Viri & tota loquetur Posteritas.

Dette smukke Monument blev i Stadens Ildebrand den 20. Octobr. meget beskadiget; men Aar 1732 blev det sat i sin forrige Stand igien.

Over Profess. **Arnas Magnussen**, Professor Antiquitatum Dan., Kongel. Archiv-Secretair og Assessor i Consistorio, som døde Aar 1730, og testamenterede alle sine fra Stadens ulykkelige Ildebrand overblevne rare Manuskripter, 1400 i Tallet, til Academiets Bibliotheque, samt en Capital af tretten Tusinde Rigsdaler, hvis Renter anvendes til to islandske Studenter, som studere Antiquiteter, og til at lade trykke af de gamle Historier for:

D. O. M. S. Conduntur in hoc Sarcophago Exuviæ Amplissimi, Nobilissimique Arnæ Magnæi, Assessoris in Collegio Consistoriali Regii, Archivorum Secretarii, Historiarum, Geographiæ & Antiquitatum Patriarum Professoris Celeberrimi, Viri Optimi, præclara in Regem Fide, in Patriam Pietate, in Justitiam, Veritatem & quodcunque Virtutis Nomine censetur Affectu, dum vixit, Spectatissimi, incomparabilis Antiquitatum Promi-Condi, Seculorum Omnium Septentrionalium inprimis Rerum Notitia ad Miraculum instructissimi, qui in Islandia honestissimis Natalibus ortus, in Academia Hauniensi, nec non in Germania severioribus innutritus Studiis, amplius XXX Annis, ordinandis Archivorum Secretis & colligendis Patriæ Monumentis indefessa Opera incubuit. Nobilissimæ Matronæ, Viduæ iterum mæstissimæ Mechtildis Fisgheriæ per Annos XX Menses XII Maritus, tandem LXVI Annis major, lethali XV Dierum Morbo consumptus Anno MDCCXXX D. VII Januar. Mortalitem exiit, relicto ultimis Tabulis æternaturo ad Posteritatis Venerationem summi in Rempublicam & Literariam Studii, in Patriam Amoris, Documento.

Paa den høyre Side af Prædikkestolen sees paa Kirkens Pillar en stor aflang Marmor-Tavle, paa hvilken læses følgende Danske Inscription, udhuggen med forgyldte Bogstaver:

I denne Sides murede Grav No. 8 ere nedsatte til Hvile den i Livet Ædle og Velfornemme Sr. Andreas Jensen Møller, Borger og Garver udi denne Kongelige Residentz-Stad Kiøbenhavn. Fød den 6. Augusty 1684. Død den 31. Marty 1754. Tilligemed Hans Elskelige Hustrue Madame Johanne Hans Datter Hofman. Fød den 28. Decembr. 1677. Død den 4. Augusty 1749. Og Flere Deres Venner og Paarørende. Hvilken Grav nu tilhører Deres efterlevende Søn, Sr. Jens Andresen Møller, Borger og Brygger her sammesteds. Fød den 10. Novembr. 1717 og her ville hvile ved sin Død den . . . hos sin elskværdige Hustrue, Madame Ellen Catharina Nørager. Fød den 31. October 1719. Død den 3. July 1770. Til hvilken Ende Han og haver givet til Trinitatis Kirke 500 Rdr. courant, med de Vilkaar, at dette Begravelse-Stæd aldrig til Kirken hiemfalder, med videre Betingelser, alt efter Rectors og Professorers Hannem derpaa meddeelte Aabne Brev af... Som ved Hof- og Stads-Rættens er læst og paaskrevet den . . .

*Her er Vor Ejendom. Her er Vor Huus og Bolig.
Her hviler Vi saa sødt. Her sover Vi saa rolig.
Naar ved Basunens Lyd Vi bliver kaldet frem,
Da gaaer Vi her ud af til de Udvalgtes Hiem.*

Dette Møllerske Monuments Marmor-Tavle er med sin Indfatning 3 Alen 23 Tomer høyt og 2 Alen 7 Tomer breed, decoreret oven til med en brændende Urne og med en Krands af Cypress-Blade.

Paa en Gravskrift over **Niels Holst**, gemeenlig Niels Destillerer kalden, som var Øltapper, ere disse Ord blant andre mærkværdige:

Det, som var taget af Jorden, er her igien kommen til Jorden. Det Himmelen var, er Himmelen og given. Hver haver sit, Fanden Intet. Han døde Aar 1677.

Paa Professor **Rasmus Envolsen Brochmann**, som var Professor Eloquentiæ ved Kiøbenhavns Universitæt og tillige Assessor i Høyeste Rætt. Døde Aar 1662:

*Tale olim Charites Pitho Musæque feruntur
Brochmandi ad Cunas consociasse Melos.
Hic erat Ausoniæ celeberrima Gloria Lingvæ,
Audiet hic Nostri Lausque Decusque Chori.
Nunc tales Gemitu Lacrymisque feruntur eadem
Brochmandi ad Tumulum consociare modos:
Heu! Fuit Ausoniæ palmaris adorea Lingvæ!
Heu! jacet hic vestri splendida Fama Chori.
Petrus Nicolaus Mehrnerus.*

Paa Liigstenen over Professor Theologiæ **Rasmus Hansen Brochmann**, som var først Professor Historiarum ved Sorøe Academie, men Aar 1660 blev han Professor Theologiæ ved Kiøbenhavns Universitæt. Døde Aar 1664, den 8. Augusty:

M. Erasmus Johannis Broghmand, S. S. Theologiæ in Academia Hauniensi Professor Publ. Ejusdemque hoc Tempore Rector. Dum publicæ Literarum Saluti excubat in media Ætate Annis triginta & octo nondum exactis An. D. VI Eid. Sextilis CXCIV Præcoci sed miti Obitu Rebus Humanis exemptus divinam Animam Beatorum Collegio intulit, Mortalitatæ Reliqvum sub Operculo hujus Urnæ condidit.

Epitaphium over Mag. **Jens Gregersen Lemvig**, Præpositus Communitatis & Collegii Regii, og Professor Poëseos Extraordinarius, som døde Aar 1664:

D. O. M. S. Siste & hic Gradum, Via tor! Rara si Vis, Mirare angustum subiisse Sepulcrum M. Janum Gregorii Lemovicum, Communitatis Regiæ Præpositum, dum vixit, dignissimum, Professorem Poëseos Extraordinarium. Cujus Pars Melior Augustum fuit, erit Trinitatis Templum. Prædica illum mecum. Nec Soli erimus Laudum

Præcones. Prædicant nobiscum & in Cælum tollunt Præclari Ingenii Quot Specimina, Tot Documenta, Quæ non Condendum Solo Nornen ostendunt, Soli Virtutis eruditæ Indices, Vindices. Qui supra Vulgus sapiebat, Vulgaria qui divulgaret? Paucis Multa, non Multis Nulla Comprehendere Doctus. Quæcunque peperit Sophia gravidum Pectus Legenti Facilia Scrutanti Vera, Doctis Erudita, Omnibus Grata: Falsitati Monstrosa Splendida Hac Sobole Claruit inter Mortales, Sed Mortalis! In Cujus de Imperiorum Periodis Meditationes Ipsa ipsius incidit Vitæ Periodus Ne Scilicet Se Magis, quam Imperia Mutationibus putaret Exemptum. Naturalia Rimatus erat Supra Se, Infra Se, Circa Se. Intra Se Commodum Pervenit, Cum Se Reliquit, Objecti Credo Nobilitate Victus: En positos Sapientiæ Limites: En Metam Studiorum. En Cursum Vitæ: Quo Decurso, Vitam Mors, Mortem Æternitas Excepit, Retinebit. Disce Humanas Vices, Viator! Et Tu Te Parando Perges.

Obiit An. Chr. 1664 An. Ætat. 31.

Posuit H. Stampius.

Gravskrift over Justitz-Raad og Professor Eloquentiæ **Johan Peter Anchersen**, som døde Aar 1765:

*Requiescit Heic & Beatam Resurrectionem Præstolatur Quod Mortale Habuit Vir Illustris & Celeberrimus Johannes Petrus Anchersen, S. R. M. a Consiliis Justitiæ, Juris Utriusque ac Philosophiæ Doctor, Eloquentiæ Professor Publicus Ordinarius, Assessor Consistorii & in Ordine Juridico Senator, Regiæ Scientiarum Societatis Membrum, Bibliothecarius Academiæ Havniensis, Meruit Nominis Immortalitatem Eruditione Varia, Vasta, plurimis Testata Scriptis, Cultu Virtutis, Morum Sanctitate, Candore Animi, Egregia Bene Merendi, Bene Faciendi Voluptate. Exemplum Posteris Ut ex Literis, Gloriam Qyærant, E Bona Conscientia Solidam Felicitatem. Natus Die IV Octobris **CIDIDCC**, Vivere Desiit Die XXII Aprilis **CIDIDCCCLXV**. Et immensum Sui Desiderium Moriens Reliquit.*

Trinitatis Kirkes Kirkegaard ud til Kiøbmager-Gade er indhegnet med en lang Brandmuur, som er ziret med et høyt Steen-Portal, over hvilket sees Kong Kristian den Fierdes Navn en Chiffre. Ligeledes er ogsaa Kirkegaarden paa den anden Side af det astronomiske Taarn ud til Landemærket indhegnet med en Brandmuur.

Hvad som allermeest distingverer Trinitatis eller Trefoldigheds Kirke, er dens runde og platte Taarn, der er indrættet til astronomiske Observationer.

Dette **runde astronomiske Taarn** er i Henseende til sin Bygnings-Maade uimodsigelig konstigt bygt. Om dette Taarn siger N. Slange i Kong Kristian den Fierdes Histories IV Deel pag. 1141

„at Kong Kristian den Fierde havde Selv giort Tegningen til det astronomiske Taarn og ladet det fuldføre ved Bygmesteren Steen Winkel under Mag. Christen Lumborgs eller Longomontanus, som Professor i Astronomien, hands Opsyn. Samme Taarn er fra Jorden høyt 55 1/2 Alen, foruden Jernværket oven paa, som er tre Alen høyt. Oven paa Taarnet, hvor det er tækket med Kobber og fladt, er det i Linie tvært over 76 Alen. Men naar Snoren gaaer fra det øverste af Jernværket til den anden Side lige derimod, er Viidheden over 84 Alen. Paa de øverste indrættede Kamre er indrættet et Observatorium til den ædle Stiernekonstes og Himmels Betragtningens Videnskab at øve, fortsætte og forbedre. Hvortil og sammestæds findes og haves ved Haanden de fornødne Instrumenter. Kongen lod og udi eet af disse Kamre indsætte til Forvaring den vidt berømte Danske Astronomi Tyge Brahes store Messing-Globus, hvorpaa Stierne vare udstukne. Inden i Taarnet er lagt og muret et Gulv eller Hvælvning, som snegleviis gaaer fra det nederste af Jorden skak op til det øverste, og kan man derpaa med Heste og Vogn kiøre op lige til den Indgang, som er til forbemeldte Observatorium Astronomicum.“

Aar 1637 den 7. July lagde Kong Kristian den Fierde den første Grundsteen til dette Runde Taarn.

Vi betragte nu det runde astronomiske Taarn først udvendig.

Kilde:

Nicolai Jonge: Kiøbenhavns Beskrivelse, Bind 2

1945. Selskabet for Dansk Kulturhistorie, Gyldendalske Boghandel, Nordisk Forlag

Side 1 -27